

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Győri Ítéltábla a dr. Berger Adrián ügyvéd által képviselt **I.r., II.r. és III.r. felpereseknek** a Dr. Tavaszi és Tibold Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Tavaszi Tibor ügyvéd) által képviselt **kk. I.r. és II.r. alperesek** ellen 28.930.000,-Ft és járulékaiknak megfizetése iránt indított perében a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság 2008. június 11. napján meghozott P.20.320/2006/70. számú ítélete ellen az I-II.r. felperesek által 71. és 72. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán megtartott tárgyalás alapján meghozta az alábbi

r é s z í t é l e t e t :

Az ítéltábla a megyei bíróság ítéletének a II.r. felperes 4.000.000,- (Négymillió) Ft és járulékaik megfizetésére irányuló keresetét elutasító rendelkezését helybenhagyja, ezt meghaladóan a megfellebbezett rendelkezéseket hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróságot ebben a körben a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítja.

Az elsőfokú ítéletnek a perköltségre vonatkozó rendelkezéseit megváltoztatja.

Kötelezi az I.r. alperest, hogy fizessen meg a III.r. felperesnek 15 napon belül 100.000,- (Egyszázezer) Ft elsőfokú perköltséget, az államnak pedig az illetékügyben eljáró hatóság felhívására 115.800,- (Egyszáz-tizenötezer-nyolcszáz) Ft feljegyzett kereseti illetéket.

Kötelezi a II.r. felperest, hogy fizessen meg az I.r. alperesnek 15 napon belül 240.000,- (Kettőszáznegyvenezer) Ft elsőfokú perköltséget, az államnak pedig az illetékügyben eljáró hatóság felhívására 45.000,- (Negyvenötezer) Ft feljegyzett kereseti illetéket.

Kötelezi a II.r. felperest, hogy fizessen meg az I.r. alperesnek 15 napon belül 120.000,- (Egyszázhuszezer) Ft másodfokú perköltséget, továbbá az illetékügyben eljáró hatóság felhívására az államnak 63.000,- (Hatvanháromezer) Ft feljegyzett fellebbezési illetéket.

Az ítéltábla az I-II.r. felperesek és az I-II.r. alperesek, mint egyetemleges jogosultak másodfokú perköltségét egyaránt 500.000,- (Ötszázezer) Ft-ban állapítja meg.

Ez ellen a részítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s :

Az I. és II.r. felperesek, mint egyetemleges jogosultak kérték az I.r. alperest 19.000.000,-Ft tőke és ennek 2004. június 8-tól járó késedelmi kamata megfizetésére kötelezni.

A II.r. felperes 8.000.000,-Ft tőke és 4.000.000,-Ft után 2005. február 26-tól, további 4.000.000,-Ft után 2005. február 27-től járó késedelmi kamat megfizetésére kérte kötelezni az I.r. alperest.

A III.r. felperes 1.930.000,-Ft és ennek 2001. június 1-től a kifizetésig járó késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az I.r. alperest.

Ezen kereseti követeléseiket a felperesek kölcsön jogcímére alapították.

Az I-III.r. felperesek kérték továbbá annak megállapítását is, hogy az **helység 1-i ...1** hrsz-ú ingatlan 1/2, a **...2** hrsz-ú ingatlan 1/2, a **...3** hrsz-ú ingatlan 1/3, a **...4** hrsz-ú ingatlan 1/2, a **helység 2-i ...1** hrsz-ú ingatlan 1/4, a **helység 2-i ...2** hrsz-ú ingatlan 92/10.000, a **helység 3-i ...1** hrsz-ú ingatlan 1/2, a **helység 4-i ...1** hrsz-ú ingatlan 1/2 és a **helység 4-i ...2** hrsz-ú ingatlan 1/2 illetősége néhai I.rendű alperes neve hagyatékát képezi, amely tekintetében a törvényes öröklés rendje érvényesül. Erre figyelemmel kérték, hogy a bíróság azzal küldje meg a közjegyzőnek az ítéletet, hogy az ítéletnek megfelelően adja át teljes hatállyal a hagyatékot, valamint kötelezze a II.r alperest a fentiek tűrésére.

A felperesek álláspontja szerint a kölcsönköveteléseiket a csatolt kölcsönszerződések, valamint az ügyleti tanúk vallomásai bizonyítják, míg a megjelölt ingatlanokra az örökhagyó tulajdonszerzését élettársi közös szerzés alapján kérték megállapítani. E tekintetben jogi érdekeltségüket abban jelölték meg, hogy az örökhagyó kölcsöntartozásáért a törvényes örökös I.r. alperes a hagyaték tárgyaival, illetőleg azok értékével helytállni tartozik.

Az I-II.r. felperesek a 27.000.000,-Ft és kamatai tekintetében másodlagosan jogalap nélküli gazdagodás jogcímén kérték a II.r. alperes kötelezését. Arra hivatkoztak, hogy a **helység 4-i ...2** hrsz-ú ingatlan tekintetében 10.000.000,-Ft kölcsön és járulékai erejéig a "A" Kft-t jelzálogjog illette meg, a teher törlésére pedig azután került sor, hogy néhai I.rendű alperes neve örökhagyó a jelzálogjog alapját képező kölcsön összegét az I-II.r. felperesektől felvett 19.000.000,-Ft kölcsön felhasználásával visszafizette. Álláspontjuk szerint az II.r. alperes vagyona a 10.000.000,-Ft kölcsön és járulékainak visszafizetése miatt legalább ezzel az összeggel megnőtt.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték. A III.r. felperes által érvényesített követelés kapcsán hivatkoztak egy 1.500.000,-Ft összegű törlesztésre, ugyanakkor a szerződések érvényességét nem vitatták, további teljesítést ezek alapján nem állítottak.

A hagyatéki vagyonhoz tartozó ingatlanok tulajdonjogával kapcsolatosan vitatták, hogy a felperesek az élettársak (az Örökhagyó és a II.r. alperes) közötti jogviszony érdemére kiható igényérvényesítéssel élhetnének, továbbá arra hivatkoztak, hogy az ingatlanok a II.r. alperes vagyonába tartoznak, nem pedig az örökhagyó és II.r. alperes élettársi vagyonközösségébe.

Elutasítani kérték a másodlagos kereseti kérelmet is.

A megyei bíróság a fellebbezéssel támadott ítéletében kötelezte az I.r. alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I-II.r. felperesek javára egyetemlegesen járóan 19.000.000,-Ft-ot és ennek 2006. május 22-től a kifizetésig járó késedelmi kamatát.

Kötelezte az I.r. alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II.r. felperes javára 4.000.000,-Ft-ot és ennek 2006. május 22-től a kifizetésig járó késedelmi kamatát.

Kötelezte az I.r. alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a III.r. felperes javára 1.930.000,-Ft-ot és ennek 2005. január 1-től a kifizetés napjáig járó késedelmi kamatát.

Kimondta, hogy az I.r. alperes felelőssége a felperesek javára a fentiek szerint megítélt tőke és kamatkövetelés tekintetében a 2112/KJÖ.199/2005/32. számú közjegyzői végzésben meghatározott hagyatéki vagyontárgyakkal áll fenn.

A fentieket meghaladóan a felperesek kereseti kérelmét elutasította.

A perrel érintett ingatlanok tekintetében rendelkezett a perindítás tényének törlése, illetve a perfeljegyzés iránti kérelem elutasítása iránt.

Kötelezte az I-III.r. felpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg az I-II.r. alperesek javára egyetemlegesen 1.000.000,-Ft perköltséget.

Kötelezte az I-III.r. felpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg az államnak 1.140.000,-Ft feljegyzett eljárási illetéket.

Kötelezte az I.r. alperest, hogy fizessen meg 1.140.000,-Ft és 115.800,-Ft feljegyzett eljárási illetéket az államnak, megállapítva, hogy ezen tartozásért az I.r. alperes felelőssége a hagyatéki vagyontárgyakkal áll fenn.

Határozata indokolásában az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperesek házastársak, a II.r. alperes pedig néhai I.rendű alperes neve örökhagyóval 1990-től élt élettársi kapcsolatban, az I.r. alperes a gyermekük.

A 2004. február 25-én létrejött szerződés alapján a II.r. felperes 4.000.000,-Ft összegű pénzkölcsönt nyújtott néhai I.rendű alperes neve örökhagyó részére, határozatlan időtartamra, ügyleti kamatkikötés nélkül. A szerződés körében visszafizetésre nem került sor.

2004. február 26-án a II.r. felperes és az örökhagyó között 4.000.000,-Ft-ról jött létre kölcsönszerződés, azonban a bíróság megállapítása szerint ehhez az okirathoz II.r. felperes részéről a kölcsönösszeg rendelkezésre bocsátása nem történt meg.

A 2004. június 7-i keltezéssel okiratba foglalt kölcsönszerződés alapján az I-II.r. felperesek az örökhagyónak 19.000.000,-Ft-ot bocsátottak rendelkezésére, ezen kölcsön tekintetében visszafizetés nem történt.

A 2001. június 1. dátumozással létrejött szerződés szerint a III.r. felperes az örökhagyónak 1.930.000,-Ft összegű kölcsönt nyújtott határozatlan időtartamra, évi 20 %-os mértékű ügyleti kamatkikötés mellett. Ezen jogviszonyból az ügyleti kamatok összeszámításával 2005. január 1-jén 3.724.128,-Ft volt a tartozás, ekkor az örökhagyó 1.500.000,-Ft-ot fizetett meg a III.r. felperesnek, mely a kamattartozást teljes egészében fedezte. Ezt követően azonban további teljesítésre nem került sor.

A bíróság megállapítása szerint az örökhagyó 2005. január 23-án végintézkedés hátrahagyása nélkül hunyt el, a közjegyző a 2112/KJÖ.199/2005. számú hagyatéki eljárásban a hagyatéket törvényes öröklés jogcímen az I.r. alperesnek adta át. A hagyatéki eljárásban a

felperesek a hitelezői igényüket a kölcsöntartozás tekintetében bejelentették és a keresetükben megjelölt ingatlanok felvételét kérték a hagyatéki leltárba, mert álláspontjuk szerint ezen ingatlanok tulajdonjogának megszerzéséhez szükséges jövedelemmel és vagyonnal a II.r. alperes nem rendelkezett.

A megyei bíróság a tanúvallomások és a II.r. felperes személyes előadása értékelésével akként foglalt állást, hogy a II.r. felperes részéről nem történt meg annak bizonyítása, hogy a 2004. február 26-i keltezéssel létrejött szerződés alapján megtörtént a 4.000.000,-Ft-os kölcsön örökhagyónak való rendelkezésre bocsátása. Utalt arra, hogy a II.r. felperes személyes nyilatkozata szerint a szerződéskötéskor pénzösszeg átadására nem került sor, ez az okirat egy korábban átadott 3.000.000,-Ft-os és 1.000.000,-Ft-os kölcsönösszeg sorsát rögzítette írásban. Az ügyleti tanúk közül "A" azon korábbi nyilatkozatát nem tartotta fenn, miszerint a 4.000.000,-Ft-ra vonatkozó szerződés aláírásakor a pénzösszeg átadásra került, olyanra nem emlékezett, hogy 4.000.000,-Ft pénzkölcsön átadásánál jelen lett volna. "B" tanú úgy nyilatkozott, hogy mind a 4.000.000,-Ft-ról, mind pedig a 19.000.000,-Ft-ról szóló szerződés aláírására a **helység 3-i** irodában került sor, a 19.000.000,-Ft átadásra került az örökhagyónak, aki azt megszámolta és ekkor került sor ezen szerződés aláírására. A 4.000.000,-Ft-ra vonatkozó szerződéssel kapcsolatosan úgy emlékezett, hogy az aláíráskor nem vett át az örökhagyó pénzt, hanem ez a szerződés egy korábban nyújtott pénzkölcsön írásba foglalása volt.

A bíróság a fentiekre figyelemmel csupán annyit látott megállapíthatónak, hogy a szerződést az örökhagyó az ügyleti tanúk jelenlétében aláírta, azt azonban nem, hogy a kölcsönszerződés alapján megtörtént a II.r. felperes részéről a kölcsönösszeg rendelkezésre bocsátása. A II.r. felperes ezirányú nyilatkozatának, személyes előadásának alátámasztására egyéb bizonyíték nem szolgált, illetőleg az ügyleti tanúk vallomása és a II.r. felperes személyes előadása az okiratban foglaltakat cáfolta. Erre figyelemmel a bíróság a II.r. felperes keresetét ezen 4.000.000,-Ft és járulékai tekintetében elutasította.

Utalt arra is, hogy a Ptk. 361. §. , tehát a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szubszidiárius rendelkezések, alkalmazásukra csak akkor kerülhet sor, ha a gazdagodó és a sérelmet szenvedett fél között más jogviszony nem áll fenn, illetve, ha a jogvita a felek fennálló jogviszonyára irányadó speciális szabályok szerint nem bírálható el. Mivel megállapításra került, hogy a 4.000.000,-Ft-os összeg nem lett az örökhagyó rendelkezésére bocsátva, ebből következik, hogy a jogalap nélküli gazdagodás alapjául szolgáló vagyoni eltolódás fennállta is hiányzik, így e tekintetben a másodlagos kereseti kérelem is megalapozatlan.

A felperesek által ezt meghaladóan érvényesített kölcsönkövetelést a bíróság megalapozottnak ítélte.

A bíróság a felpereseknek a hagyatéki vagyon körét illető követelése tekintetében kifejtette, hogy a hitelezők kielégítésére szolgál mindaz, ami az örökösre hagyatékként átszáll. Az örökös felelőssége a hagyatéki tárgyakért áll fenn, a hitelező jogosult azt bizonyítani, hogy az átadott hagyatékon felül más vagyontárgyak is tartoznak a hagyatékbba, amelyekből ő kielégítést kereshet. Az örökös felelősségéhez a hagyatéka átadására sincs szükség, mert a hagyatéka ex lege átszáll az örökösre.

A hagyatéki vagyontárgyak körét érintő perbeli jogvita lényege ezért a bíróság álláspontja szerint az volt, hogy az örökhagyó élettársi közös tulajdonszerzés jogcímén ingatlan-nyilvántartáson kívüli közbenső tulajdonszerzésére hivatkozva - az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés alapjául szolgáló szerződések érvénytelensége iránti kereseti kérelem előterjesztése nélkül - az I.r. alperessel szemben öröklés jogcímén előterjeszthetnek-e tulajdonjog megállapítása iránti kereseti kérelmet olyan ingatlanok tekintetében, amelyek tulajdonjoga az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés szerint az örökösnek nem minősülő élettársat, vagyis II.r. alperest illeti meg.

A bíróság a Ptk. 116. §. (1) bekezdésére figyelemmel kifejtette, hogy az ingatlan tulajdonosa, vagy a tulajdonos örököse érvényesíthet a szerződés érvénytelenségére hivatkozás nélkül hagyatéki hitelezőként is tulajdonjogi igényt, ugyanakkor a tulajdonjogi igényt más személy tulajdonszerzése javára egy kötelmi jogviszonyon - tartozás fennállásán - alapuló hagyatéki hitelezői igény jogosultja nem érvényesíthet.

Utalt a BH 1988.230., BH 2005.141. és BH 2002.229. számú eseti döntésekben is írtakra.

Az EBH 2001.531. számú eseti döntésre hivatkozással kifejtette azt is, hogy az élettárs külön kötelezettségvállalás hiányában nem tartozik helytállással a másik élettárs által kötött szerződésből fakadó kötelezettségekért, ezért nincs lehetőség tehát annak kimondására, hogy az élettársak erre irányuló külön kötelezettségvállalás nélkül is helytállni tartoznak az élettárs olyan jogügyletéért, amelynek megkötésében ők maguk nem vettek részt.

A fentiekre figyelemmel a bíróság úgy foglalt állást, hogy az I-III.r. felpereseket, mint hagyatéki hitelezőket az I.r. alperessel szemben az örökhagyó élettársi megszerzésére való hivatkozással nem illette meg a tulajdonjog megállapítása iránti igény a II.r alperes tulajdonjogi bejegyzésének alapjául szolgáló adásvételi szerződések érvénytelenségére való hivatkozás iránti kereseti kérelem előterjesztésének hiányában.

A felpereseknek ezen anyagi jogi igényérvényesítési jogosultsága hiányában a bíróság nem vizsgálta érdemben az örökhagyó és a II.r. alperes élettársi viszonyát jellemző személyi- és jövedelmi, valamint vagyoni körülményeket, a beszerzett írásszakértői véleményt.

Az I-II.r. felperesek fellebbezésükben elsődlegesen az elsőfokú ítéletnek a keresetük szerinti megváltoztatását, másodlagosan pedig annak hatályon kívül helyezését kérték.

Megítélésük szerint az ítéletnek a keresetösszege joguk tekintetében kifejtett indokolása a jogszabályok téves értelmezésén alapul, így az ítélet e tekintetben jogszabálysértő.

Előadták, hogy a kölcsönügyletek létrejöttét, a kölcsönösszegek és járulékaik mértékét a felperesi előadások, a kölcsönszerződések és az ügyleti tanúk vallomása bizonyították. Az elsőfokú bíróság ítéletében is hivatkozott BDT 2006.1474. számú döntésre utalással kiemelték, hogy nem a kölcsön átadásával jön létre a kölcsönszerződés. Alaptalanul utasította el tehát a bíróság további 4.000.000,-Ft erejéig a II.r. felperes kereseti kérelmét.

Az I-II.r. felperesek fellebbezésükben az örökhagyó tulajdonszerzésére továbbra is a Ptk. 578/G. §. (1) bekezdésében írtak alapján hivatkoztak, utalva arra, hogy a jogalkotó törvényi vélelmet állított fel az élettársak tulajdonszerzése tekintetében. Emiatt a II.r. alperesnek kellett volna bizonyítania, hogy a megjelölt ingatlanok teljes egészében az ő tulajdonát képezik, ezt azonban a peradatok nem voltak képesek alátámasztani.

Az ügyleti tanúk nyilatkozatából megállapítható, hogy a perbeli jogügyleteket az örökhagyó az élettársa részvételével és együttműködésével, illetőleg tudomásával kötötte, így az elsőfokú bíróságnak az EBH 2001.531.számú eseti döntésre utaló álláspontja nem megalapozott.

A fellebbezés szerint az elsőfokú bíróság indokolásában hivatkozott körülmények inkább a kereseti kérelmet támasztják alá.

Téves a bíróság indokolása a tekintetben, hogy az élettársak valamelyike által megszerzett vagyontárgy vételárának a kifizetéséhez felhasznált kölcsöntartozás nem minősül az élettársak közös adósságának, ezért nem képezi az élettársak közös tulajdonát az annak felhasználásával megszerzett vagyontárgy sem. A felperesek álláspontja szerint a vagyontárgy megszerzéséhez az egyik fél által a másik félnek adott pénzösszeg éppen a szerzéshez való hozzájárulás mértékét határozza meg. Az élettárs ilyen arányban részesedik a megszerzett vagyontárgy tulajdonjogából.

A tulajdonjog megállapítása iránti kereseti kérelem tekintetében a felperesek jogi érdekeltségüket abban jelölték meg, hogy a jogelőd által kölcsönkapott összegek visszafizetéséért a jogutód I.r. alperesnek legyen meg a helytállási kötelezettsége.

A fellebbezési eljárásban kifejtették, hogy a tulajdonjogi igény tekintetében téves az elsőfokú bíróság álláspontja. A Ptk. 115. §. (1) bekezdése - ellentétben a 116. §. (1) bekezdéssel - nem szűkíti le a jogosultak körét a tulajdonosra, és a Pp. 123. §. második mondata is lehetővé teszi a nem tulajdonosként történő igényérvényesítést.

Megítélésük szerint a BH 1988.230. számú eseti döntés nem azt mondja ki, hogy kizárólag az örökhagyó élettársa érvényesítheti az örökösrel szemben az élettárs halála után az élettársi viszonyból eredő vagyoni jogi igényt. A BH 2005.141. számú eseti döntés szerint is az igényérvényesítésre jogosultaknak csupán egyike az élettárs.

Álláspontjuk szerint a perbeli esetben a II.r. alperest nem illetheti meg a nem tulajdonostól jóhiszeműen szerző védelme, másrészt a néhai a törvény erejénél fogva lett társtulajdonos.

A perbeli esetben az ingatlanok tekintetében egyetlen szerzést lehet figyelembe venni, amelynek az alperesi álláspont szerint nem a jómódú, de büntetőeljárás hatálya alatt álló örökhagyó, hanem a csekély jövedelemmel rendelkező II.r. alperes jövedelme, a szülei anyagi támogatása, valamint egy fedezet nélküli romániai kölcsön képezte az anyagi forrását.

Az alperesek fellebbezési ellenkérelmükben az I-II.r. felperesek által fellebbezéssel támadott ítéleti rendelkezések helybenhagyását kérték. Elismerték ugyan a felpereseknek azon igényüket, hogy a hagyatékba egyéb vagyontárgyakat is bevonhassanak, álláspontjuk szerint azonban az élettársak közötti jogviszony érdemére kiható igényérvényesítéssel nem élhetnek, márpedig a felperesek tulajdoni igénye ezzel járna. Álláspontjuk szerint az örökösön, vagy élettárson, házastárson kívül másnak ilyen jellegű tulajdoni igénye nem lehet.

Csatlakozó fellebbezésükben kérték az elsőfokú ítélet részbeni, perköltség összegét érintő megváltoztatását, a fellebbezési eljárás során azonban csatlakozó fellebbezésüket visszavonták.

Az I-II.r. felperesek fellebbezése az alábbiak szerint részben alapos.

Az elsőfokú ítéletnek a III.r. felperes keresetének részben helyt adó rendelkezéseit sem az alperesek, sem a III.r. felperes nem támadta fellebbezéssel, így ezek a Pp. 228. §. (4) bekezdése alapján jogerőre emelkedtek, felülbírálatuk nem képezte a másodfokú eljárás tárgyát.

Az elsőfokú bíróság az I. és II.r. felperesek követelésének alapjául szolgáló kölcsönszerződések körében szükséges bizonyítási eljárást lefolytatta, a peradatok okszerű mérlegelésével helyes tényállást állapított meg, döntését, annak indokait az ítélet tábla osztotta, a fellebbezésre figyelemmel csupán az alábbiakat emeli ki. Helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság, hogy a kölcsön konszenzuál jellegű jogügylet, azonban az adós visszafizetési kötelezettségének feltétele a kölcsönösszeg kölcsönadó általi rendelkezésre bocsátása.

A perbeli esetben a 2004. február 26-i keltezéssel létrejött okirattal kapcsolatosan nem nyert bizonyítást a kölcsönösszeg örökhagyónak való rendelkezésre bocsátása. Az elsőfokú bíróság ebben a körben helyesen értékelte a II.r. felperes személyes nyilatkozatát, az ügyleti tanúk vallomását és az okirat hiányos tartalmát. Mindezek nem voltak alkalmasak a kölcsönösszeg rendelkezésre bocsátásának ítéleti bizonyossággal való alátámasztására. Erre tekintettel az elsőfokú bíróságnak az I-II.r. felperesek további 4.000.000,-Ft kölcsön és kamatai megfizetésére irányuló keresetét elutasító ítéleti rendelkezése megalapozott.

Megalapozott e tekintetben a másodlagos - jogalap nélküli gazdagodásra alapított - kereseti kérelmet elutasító ítéleti rendelkezés és az annak alapjául kifejtett jogi álláspont is, hiszen a kölcsönösszeg rendelkezésre bocsátásának bizonyítatlanságára figyelemmel - vagyoni eltolódás hiányában - kizárt a Ptk. 361. §. (1) bekezdésében foglaltak alapján az igényérvényesítés.

Az ítélet tábla az elsőfokú bíróságnak az örökhagyó tartozásaiért való felelősség és a hagyatéki hitelezői igények fedezetül szolgáló vagyon terjedelmét érintő kereseti kérelem körében elfoglalt jogi álláspontját is túlnyomórészt osztotta.

Helyesen mutatott rá a megyei bíróság, hogy a felperesek, mint hagyatéki hitelezők olyan egyéb - a hagyatéki leltárban nem szereplő - vagyontárgyak hagyatékba tartozására is hivatkozhatnak, amelyekből kielégítést kereshetnek követelésük tekintetében az I.r. alperessel szemben.

Helyesen foglalt állást a bíróság a tekintetben is, hogy az I.r. alperes tulajdonszerzésére irányuló Ptk. 116. §. (1) bekezdésén alapuló igényt egy kötelmi jogviszonyon alapuló hagyatéki hitelezői igény jogosultja, azaz a felperesek nem érvényesíthetnek.

A Ptk. 679. §. (1) és (2) bekezdése meghatározza a hagyatéki hitelezők követelésének fedezetül szolgáló vagyont. Ennek vizsgálata és meghatározása során - a hagyatékhoz tartozás kérdésében - a bíróságnak óhatatlanul állást kell foglalni a tulajdonjog tekintetében is, de a hagyatéki hitelezőnek nincs módja arra, hogy az örökhagyó Ptk. 116. §. (1) bekezdésében foglalt - a tulajdonjog ingatlan-nyilvántartási feltüntetésére irányuló - igényét lényegében más, jelen esetben a törvényes örökös javára érvényesítse. A Ptk. 116. §. (1) bekezdése szerinti igényt csak az ingatlan-nyilvántartáson kívül tulajdonjogot szerző fél vagy jogutódja érvényesítheti.

Nincs tehát anyagi jogi lehetőség arra, hogy az I. és II.r. felperesek keresete folytán az örökhagyó ingatlan-nyilvántartáson kívül szerzett tulajdonjogát a hagyatéki hitelezők

kérelmére az örökhagyó közbenső jogszerzésére utalással a törvényes örökös javára - és szándéka ellenére - az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezzék. Az erre irányuló felperesi igény elutasításával tehát az elsőfokú bíróság helyes döntést hozott.

Ugyanakkor az ítéletábra álláspontja szerint a bíróság döntésével nem merítette ki maradéktalanul az I-II.r. felperesek keresetét. A kereseti kérelem tartalmilag ugyanis nem kizárólag az örökös (I.r. alperes) tulajdonjogban való részesítésére, hanem a követelés fedezetének megteremtésére irányult.

A Ptk. 679. §. (1) bekezdése értelmében az örökös a hagyatéki tartozásokért a hitelezőknek a hagyatéki tárgyaival és annak hasznaival felel. Amennyiben a követelés érvényesítésekor a hagyatéki tárgyai vagy hasznai nincsenek az örökös birtokában, annyiban az örökös öröksége erejéig egyéb vagyonával is felel.

Az örökös hagyatéki tárgyaival és hasznaival (cum viribus), illetve az örökség értékéig (pro viribus) való felelőssége nyilvánvalóan párhuzamosan, egymást kiegészítve áll fenn abban az esetben, ha a követelés érvényesítésekor a hagyatéki tárgyai, hasznai csak részben vannak az örökös birtokában. Ebben az esetben a hagyatéki tartozásért egyrészt a hagyatéki még birtokában lévő tárgyaival és hasznaival, másrészt a már birtokában nem lévő hagyatéki értéke erejéig egyéb - saját - vagyonával is felel.

A Ptk. 679. §. (2) bekezdése akként rendelkezik, hogy azokat a vagyontárgyakat, amelyek nem kerültek az örökös birtokába, továbbá azokat a követeléseket és egyéb jogokat, amelyek nem voltak érvényesíthetők, valamint az átvett vagyontárgyak meg nem levő hasznait csak annyiban lehet az örökös felelőssége megállapításánál számításba venni, amennyiben az örökös ezektől neki felróható okból esett el.

Ezen jogszabályi rendelkezés az örökös felelősségének megállapításánál lehetőséget ad az örökös birtokába nem került vagyontárgyak, a nem érvényesíthető követelések és egyéb jogok, illetve az átvett vagyontárgyak meg nem levő hasznai számításba vételére is, de csak abban az esetben, ha az örökös ezektől neki felróható okból esett el.

Az örökhagyó hagyatékát képezhetik ingók, ingóságok, jogok, követelések (aktívák) csakúgy, mint tartozások (passzívák).

Az örökösnek a hagyatéki tartozásokért való felelőssége, annak terjedelme az örökhagyó követeléseire, igényeire is kiterjed.

Amennyiben az örökhagyó az ingatlan-nyilvántartáson kívül szerzett ingatlantulajdont, a Ptk. 116. §. (1) bekezdése szerinti igénye a hagyatéki részét képezi, így azt az értéke erejéig a hagyatéki tartozásokért való felelősség terjedelmének meghatározásakor - a Ptk. 679. §. (2) bekezdésben foglalt feltételek fennállta esetén - számba kell venni.

Amennyiben a felperes keresetében megjelölt ingatlanhányadok, illetve ezek egy része az ingatlan-nyilvántartáson kívül megszerzett tulajdonként az örökhagyó hagyatékába tartoznak, úgy értékük erejéig az I.r. alperes felelősségének megállapításánál azokat számba lehet venni az alább ismertetett egyéb törvényi feltételek megvalósulása esetén. Ennek megítéléséhez azonban további széles körű bizonyításra van szükség, melyet az elsőfokú bíróság eltérő jogi álláspontjára figyelemmel nem folytatott le, s amely a másodfokú eljárás kereteit meghaladja.

A kifejtettekre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú ítélet fellebbezéssel támadott rendelkezéseit részítélettel felülbírálvá az I. és II.r. felperesek további 4.000.000,-Ft és kamatai megfizetésére irányuló keresetét elutasító ítéleti rendelkezést a Pp. 253. §. (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az I.r. alperes felelősségének meghatározására irányuló ítéleti rendelkezéseket pedig - a Pp. 216. §-ára figyelemmel az I. és II.r. felperesek javára az I.r. alperest tőke és kamat megfizetésére kötelező rendelkezésekre is kiterjedően - a Pp. 252. §. (3) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és ebben a körben az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.

A megismételt eljárás során vizsgálni kell, hogy az örökhagyónak a Ptk. 116. §. (1) bekezdés szerinti igénye létrejött-e, tehát a megjelölt ingatlanokra a Ptk. 578/G. §-ra figyelemmel élettársi közös szerzés megállapítható-e, és ha igen, úgy milyen arányban. Állást kell foglalni abban, hogy az örökhagyó halálakor az igény fennállt-e: nem szűnt-e meg akár megegyezés, akár lemondás folytán. Ebben a tekintetben utal az ítéltábla arra, hogy önmagában nem minősül ráutaló magatartással való joglemondásnak az, ha az örökhagyó nem érvényesítette a követelését.

A Ptk. 679. §. (2) bekezdése értelmében állást kell foglalni abban is, hogy az I.r. alperes felróhatóan nem érvényesíti-e édesanyjával szemben azt az igényt, amit édesapja életében nem érvényesített.

A fenti feltételek bármelyikének hiánya önmagában megalapozza a felpereseknek a hatályon kívül helyezett ítéletben megítélteket meghaladó kereseti kérelmének elutasítását.

Mindezek eldöntése után kell vizsgálni azt, hogy az örökhagyó Ptk. 116. §. (1) bekezdése szerinti igénye milyen értékű.

Az elsőfokú bíróságnak a Pp. 3. §. (3) bekezdésének megfelelő tájékoztatás után - a felek által a releváns körben indítványozott - további bizonyítást kell lefolytatnia ahhoz, hogy az I-II.r. felperesek kereseti kérelméről megalapozott döntést hozhasson.

A perköltség tekintetében a másodfokú bíróság az alábbiakra figyelemmel rendelkezett.

Az elsőfokú bíróság - határozata indokolása szerint - az I.r. alperest a III.r. felperes javára 100.000,-Ft ügyvédi munkadíjból álló elsőfokú perköltség, míg az állam javára 115.800,-Ft feljegyzett kereseti illeték megfizetésére kötelezte. Az ügyvédi munkadíjról való rendelkezés során azonban a felperesek és az alperesek követelését egymással szembe beszámította. Ennek eredményeképpen a III.r. felperes részére járó elsőfokú ügyvédi munkadíjat ítélete rendelkező részében nem jelölte meg.

Erre figyelemmel a III.r. felperes keresete tekintetében az ítéltábla az elsőfokú ítélet perköltséggel kapcsolatos rendelkezéseit - tartalmát illetően - ugyan nem módosította, de az I.r. alperes által a III.r. felperes javára fizetendő ügyvédi munkadíj és az állam javára fizetendő feljegyzett kereseti illeték tekintetében azokat külön rendelkezésbe foglalta.

Az ítéltábla az érdemben felülbírált és helybenhagyott ítéleti rendelkezések körében a Pp. 78. §. (1) bekezdése alapján döntött az első- és másodfokú perköltség viseléséről. Ennek során a 4.000.000,-Ft és kamatai tekintetben pervesztes II.r. felperest az ÁFA-t is magában

foglaló 240.000,-Ft ügyvédi munkadíjból álló elsőfokú és 120.000,-Ft-ból álló másodfokú perköltség megfizetésére kötelezte az I.r. alperes javára.

Az ítéletábra a Pp. 253. §. utolsó mondata értelmében rámutat arra, hogy az elsőfokú bíróság az I. és II.r. felperesek kereseti követelése tekintetében részben tévesen határozott a feljegyzett kereseti illeték összegéről, amikor az egyes - nem külön perben érvényesített - követelések összege után külön-külön határozta meg a feljegyzett kereseti illetéket. Az illeték meghatározása során az Illetéktörvény 40. §. (1) bekezdése szerint ugyanis a követelések együttes értékét kell figyelembe venni, és az Illetéktörvény 42. §. (1) bekezdés a.) pontjában foglaltak értelmében az illeték legmagasabb összege 900.000,-Ft.

Az elutasított követelés az elsőfokú eljárás pertárgyértékének 5 %-át tette ki, így az Itv. 42. §. (1) bekezdés a.) pontjában meghatározott 900.000,-Ft maximális mértékű feljegyzett kereseti illeték 5 %-ának, tehát 45.000,-Ft-nak megfizetésére köteles a II.r. felperes.

Ez a követelés a fellebbezés pertárgyértékének 7 %-át tette ki, így a II.r. felperes a feljegyzett 900.000,-Ft fellebbezési illetékből 63.000,-Ft-ot köteles megfizetni az állam javára.

Az ítéletábra a Pp. 252. §. (4) bekezdésére figyelemmel a hatályon kívül helyezett rendelkezések körében a perköltség összegét - a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §. (2) bekezdés b.) pontja, valamint (5) és (6) bekezdése alapján - csupán megállapította, annak viseléséről a megismételt eljárás eredményeképpen az elsőfokú bíróságnak kell majd határoznia.

Győr, 2010. október 27. napján

Dr. Zámbó Tamás sk.
a tanács elnöke

Dr. Maurer Ádám sk..
előadó bíró

Menyhárdné dr. Sarmon Hedvig sk
bíró

A kiadmány hitelül:
Kiadó: